

คำวินิจฉัยของ นายปรีชา เถลิงวิชัย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) เสนอคำร้อง ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ สรุปสาระสำคัญได้ว่า

นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังนี้

ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง

- เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๓๑ บาท
- เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่าง ๆ รวมมูลค่า ๔,๕๐๕,๘๓๕,๗๑๐ บาท
- ยานพาหนะรวม ๓ คัน

ทรัพย์สินของคู่สมรส

- เงินฝาก ๒ บัญชี จำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่าง ๆ รวมมูลค่า ๑,๘๕๐,๐๓๕,๐๘๗.๕๐ บาท
- ที่ดิน ๑๔ แปลง รวมเนื้อที่ ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗^๖/_{๑๐} ตารางวา

ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

๑. เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่าง ๆ รวมมูลค่า ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท

หนี้สินของผู้ถูกร้อง

เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ เป็นหนี้กู้ยืมเงินธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

ผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวที่ยื่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๑ แล้ว พบว่ามีรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี คือ

ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง

๑. เงินฝาก ๕ บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๕๐.๕๕ บาท

๒. ที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐^๔/_{๑๐} ตารางวา

๓. รถยนต์ ๓ คัน

ทรัพย์สินของกลุ่มสมรส

๑. เงินฝาก ๒๓ บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท

๒. ที่ดิน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา และบ้านพักอาศัย ๑ หลัง

ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

๑. เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท

๒. ที่ดิน ๒ แปลง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) มีหนังสือที่ ปช. ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๓ แจ้งผู้ถูกร้องให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อสำนักงาน ป.ป.ช. สรุปได้ว่า

๑. บัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องทั้ง ๑๐ รายการ ผู้ถูกร้องมีไว้เพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจและไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่ตน อีกทั้งบัญชีดังกล่าวไม่มีการเคลื่อนไหวจึงทำให้ไม่ทราบว่ามียอดเงินคงเหลือในบัญชี ดังนั้น ขณะกรอกบัญชีผู้ถูกร้องจึงแสดงแต่ยอดในบัญชีเงินฝากเท่าที่จำได้จริงและเป็นบัญชีที่ผู้ถูกร้องใช้หมุนเวียนในธุรกิจตามปกติของผู้ถูกร้องเท่านั้น

๒. บัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรส กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบถึงบัญชีเงินฝากดังกล่าว เพราะกลุ่มสมรสมีธุรกิจเป็นของตนเองมีบัญชีเงินฝากไว้เพื่อใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินบางส่วนเป็นส่วนตัว

๓. บัญชีเงินฝากของบุตร เป็นบัญชีที่กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเปิดบัญชีให้และไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ

๔. ที่ดิน ๕ แปลง ของผู้ถูกร้องเป็นที่ดินได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการ และเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายแห่งจึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชีก็ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าวจึงทำให้ยื่นขาดไป

๕. ที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตร กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเองทั้งสิ้น ทำให้ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า กลุ่มสมรส และบุตรมีที่ดิน และผู้ถูกร้องเห็นว่าทรัพย์สินของกลุ่มสมรสและบุตรมิใช่ได้มาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง จึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชี

๖. รถยนต์ของผู้ถูกร้อง ๓ คัน เป็นรถยนต์เก่าที่ผู้ถูกร้องใช้ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ ปัจจุบันไม่ได้ใช้แต่เก็บไว้เป็นที่ระลึกเท่านั้น จึงลืมนำแจ้งไว้ในบัญชี

๗. บ้านพักของกลุ่มสมรส เป็นบ้านพักของกลุ่มสมรสที่ใช้เป็นที่ตั้งของบริษัทที่ทำงานของกลุ่มสมรส ไม่ใช่บ้านพัก และกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องก็ได้พักอาศัยอยู่ในสถานที่นั้น เป็นการกรอกรายการผิดพลาดความจริงกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องก็ได้พักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๕๓/๕๘ ถนนบางนา - ตราด กม. ๑๕ ตำบลบางโคลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้ร้องพิจารณารายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม ประกอบคำชี้แจงของผู้ถูกร้องแล้วเห็นว่า รายการเงินฝากและที่ดินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รายการบ้านพักอาศัย และยานพาหนะของผู้ถูกร้อง เป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนไม่มากนัก คำชี้แจงต่างๆ รับฟังได้ แต่รายการเงินฝากของผู้ถูกร้อง ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รายการเงินฝากของกลุ่มสมรส ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รายการที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง และรายการที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ที่ผู้ถูกร้องมิได้แจ้งไว้ในบัญชีผู้ร้องมีความเห็น ดังนี้

เงินฝากของผู้ถูกร้อง ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้กับที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมแตกต่างกันเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ ทั้งมิใช่เป็นเงินจำนวนเล็กน้อยหากแต่เป็นเงินหลักสิบล้านบาท นอกจากนี้ในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมเป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ๔ บัญชี ซึ่งในการประกอบธุรกิจตามปกติของ

นักธุรกิจย่อมจะต้องส่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันเหล่านี้อยู่เสมอ ย่อมต้องทราบดีว่า ผู้ถูกร้องมีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามที่มืออยู่จริงแล้ว คงจะตรวจไม่พบรายการในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากขึ้น

เงินฝากของกลุ่มสมรสในบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า บัญชีเงินฝากและจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมมีจำนวนมากว่าที่แสดงรายการไว้อย่างเห็นได้ชัดถึงความแตกต่าง และเป็นเงินหลักร้อยละล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่า กลุ่มสมรสมีบัญชีเงินฝากไว้ใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินเป็นส่วนตัวโดยไม่แจ้งให้ทราบนั้น ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไปจะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องจะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องกรณีนี้จึงรับฟังไม่ได้

ที่ดินของผู้ถูกร้อง ๘ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องบ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องทราบว่าตนมีที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่นบัญชีก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมได้โดยไม่ยาก ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการที่ดินของตนทั้งๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องเห็นว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบเพิ่มมีมากกว่าที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินมากดังที่ตรวจพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่อ้างว่า กลุ่มสมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิที่ดินไว้จึงจำไม่ได้ว่า กลุ่มสมรสมีที่ดินทั้งสิ้นเท่าใดนั้นรับฟังไม่ได้ เพราะผู้ถูกร้องสามารถตรวจสอบเอกสารเพื่อนำมาแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มืออยู่จริงได้ แต่ก็ไม่ดำเนินการ

ในการประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ มีมติเป็นเอกฉันท์ ด้วยคะแนนเสียง ๘ เสียง (นายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้เข้าร่วมประชุม) ว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง การที่ผู้ถูกร้องส่งสำเนาเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชีในภายหลังไม่เป็นผลลบถึงการจงใจยื่นบัญชีด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบที่ได้กระทำมาแล้วได้และมีมติให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ดังนี้

ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าวและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ศาลรัฐธรรมนูญได้ประชุมปรึกษาแล้ว

๑. มีมติให้รับคำร้องนี้ไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ จำนวน ๑๔ คน และงดออกเสียง ๑ คน คือนายโกเมน ภัทรภิรมย์

๒. มีคำสั่งแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ และให้ส่งเอกสารรายละเอียดประกอบคำร้องบางประการ หากประสงค์จะชี้แจงเพิ่มเติมเป็นหนังสือให้กระทำได้อ่อนการวินิจฉัย

๓. มีคำสั่งให้ส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องทราบ และให้ยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือ

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ความว่า

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ไม่อาจนำมาใช้กับกรณีผู้ถูกร้องได้ เพราะผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากผู้ถูกร้องยื่นบัญชีขณะเข้ารับตำแหน่งในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ต่อเลขานุการวุฒิสภาตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมากฎหมายฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกไป เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓ ประกอบกับไม่มีบทบัญญัติให้โอนหน้าที่การรับแจ้งหรือการยื่นบัญชีทรัพย์สินของสมาชิกวุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ จากประธานวุฒิสภามาเป็นอำนาจของผู้ร้องแต่อย่างใด จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการยื่นบัญชีตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๒๕๕

๒. ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ต่อมาได้ประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยมีบทบัญญัติมาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๕ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งรวมทั้งสมาชิกวุฒิสภาต้องยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่มิได้กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติไว้จึงได้มีการรับรองไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง มีสาระสำคัญว่าให้

คณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ โดยกำหนดให้ได้รับความเห็นชอบจากศาลรัฐธรรมนูญ ระเบียบดังกล่าวมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ถือได้ว่าเป็นวันเริ่มต้นในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และให้ใช้บังคับจนกว่าจะมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดังนั้น การที่นายก้านรงค์ จันทิก ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. จัดส่งแบบบัญชีตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ ไปให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรอก เพื่อยื่นรายการทรัพย์สินและหนี้สินภายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ นั้น ถือได้ว่าการยื่นบัญชีของผู้ถูกร้องดังกล่าวไม่ใช่เป็นการยื่นบัญชีตามรัฐธรรมนูญเพราะยื่นก่อนที่ระเบียบตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จะใช้บังคับ

๓. ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบทบังคับของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากมาตรานี้ใช้บังคับเฉพาะ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ในขณะนั้นเท่านั้น โดยกำหนดบทบังคับไว้คือการให้พ้นจากตำแหน่งและผลต่อเนื่อง คือ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีควบคู่กันมิใช่อย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีของผู้ถูกร้องซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้วมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในวันที่ผู้ร้องดำเนินการสอบสวนพิจารณา เมื่อบทบังคับประการแรกไม่เกิดขึ้นผลต่อเนื่องจึงมีขึ้นไม่ได้

๔. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ที่บัญญัติว่า “...ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่...ฯลฯ...” แสดงว่าเป็นบทบังคับที่กำหนดไว้เฉพาะกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว จึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๖ กล่าวคือ หากพบว่า ผู้ถูกร้องร้ายวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติ ผู้ร้องต้องส่งเอกสารพร้อมรายงานผลการตรวจสอบให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อไป

๕. องค์ประกอบของผู้ร้อง ไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๗ กำหนด ทำให้คำร้องลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้ร้องไม่มีอำนาจร้องในฐานะคณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากกรรมการสองคน (พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ

คุณหญิงปรียา ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และยังเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ในวันที่ได้รับเลือกและวันที่ได้รับโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นับแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นวันที่ถือว่า คุณหญิงปรียาทราบ และมีโอกาสที่จะแจ้งการลาออกจากกรรมการบริษัท แต่มิได้กระทำ

เมื่อคุณหญิงปรียา พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนหน้าที่จะมีการพิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้อง จึงมีผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องเสียไป มติในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ ดังกล่าว จึงใช้ไม่ได้ด้วย เท่ากับผู้ร้องไม่เคยมีมติว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำใดๆ อันแสดงว่าจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ แม้ว่าพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏภายหลังว่า เจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือการแต่งตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นเหตุให้ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งเช่นนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่” แต่ผู้ร้องเป็นองค์กรที่จัดตั้งและใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนี้ เพราะมาตรา ๔ (๒) มิให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแก่องค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ

๖. การดำเนินการของผู้ร้อง มิได้เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบ มีผลให้มติในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ เป็นไปโดยไม่ชอบ ไม่เที่ยงธรรม และเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง เนื่องจากผู้ถูกร้องยื่นบัญชีตามแบบที่ผู้ร้องส่งให้โดยเข้าใจว่า การยื่นบัญชีนี้เป็นการป้องกันมิให้บุคคลใดใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ หรือปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบ หากมีการขาดตกบกพร่องอย่างไรคงจะได้รับคำแนะนำหรือทักท้วงจากผู้ร้อง แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับการทักท้วง ดังนั้นในกรณีที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ จึงยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ โดยถือเอาการยื่นบัญชีครั้งแรกเป็นต้นแบบ

ต่อมาวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ (ระยะเวลาห่างจากการยื่นบัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่งเป็นเวลา ๒ ปี ๓ เดือนเศษ) ผู้ถูกร้องได้รับแจ้งจากผู้ร้องให้ไปชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีผู้ถูกร้องจึงไปพบและชี้แจงข้อเท็จจริงต่อเจ้าหน้าที่ของผู้ร้อง เจ้าหน้าที่ของผู้ร้องแจ้งให้ยื่นหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ผู้ถูกร้องปฏิบัติตาม ต่อมาผู้ร้องมีมติเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง

ผู้ถูกร้องเห็นว่า ผู้ร้องมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบ ฯ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ ที่ว่า ก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติดังกล่าวต้องให้โอกาสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหาชี้แจงต่อผู้ร้องด้วย ประกอบกับกรณีของผู้ถูกร้องได้ดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้อง และเจ้าหน้าที่มีความเห็นให้รวมเรื่องไว้ ไม่ควรที่จะวินิจฉัยทันทีตามข้อ ๒๐ ต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวก่อน และก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติ ต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้อง

นอกจากนี้ การที่ผู้ร้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดนั้น มิได้เป็นไปตามระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ ที่ให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด กล่าวคือ ผู้ร้องมีมติวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แต่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ เกินกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

๓. ปัญหาข้อกฎหมาย คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ว่า อย่างไรเป็นการจงใจ และอย่างไรเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า การจงใจตามหลักการกระทำที่เป็นโทษทางอาญา หรือตามกฎหมายอื่นทางปกครอง การจงใจ คือการกระทำโดยเจตนา ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่ การกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น” เมื่อเทียบกับคำว่า “จงใจ” ตามกฎหมายลักษณะละเมิด ซึ่งให้ความหมายว่า หมายถึง การกระทำที่ประสงค์ต่อผลเท่านั้น ส่วนผลตามเจตนาจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ ดังนั้น การจงใจมิใช่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึกหรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนี้อีกด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๓๔ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดไม่ยื่นบัญชี...” จึงมีความหมายแค่เจตนาไม่ยื่นบัญชี ก็ไม่อาจบังคับตามกฎหมายทั้งสองฉบับได้ จะต้องเป็นเรื่องเหนือเจตนาขึ้นไป คือ ต้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ นอกจากนี้จะมีเจตนาธรรมดาโดยรู้สำนึกและจงใจในการกระทำแล้ว การจงใจไม่ยื่นบัญชี จะต้องเป็นกรณีที่มีความมุ่งหมายตามกฎหมายฉบับนั้นด้วย ซึ่งหมายถึงผลนั่นเอง กล่าวคือ การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้นต้องเป็นเรื่องที่ได้มาซึ่งทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือมีทรัพย์สินรั่วรัวผิดปกติ เพราะใช้อำนาจหน้าที่นั้นแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น

กรณีและผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินและทรัพย์สินที่คู่สมรสครอบครองอยู่ ตามรายการที่ผู้ร้องตรวจพบนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยปกติทั้งสิ้น มิได้เป็นการได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์

การปกปิดข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ต้องเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สิน โดยอาศัยการปฏิบัติหน้าที่ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น หากเป็นอื่นแล้ว ย่อมไม่เข้าองค์ประกอบของบทบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ พิจารณาจากหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ประกอบกับมาตรา ๒๐ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่มาของการแก้ไขเป็นพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพิจารณาคำวินิจฉัยของผู้ร้อง ไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมี หรือใช้อำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาขณะดำรงตำแหน่งแต่ประการใด จึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕

๘. กฎหมายบัญญัติให้แสดงทรัพย์สินที่มีอยู่ในความครอบครองของคู่สมรส หรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แม้คู่สมรสจะเจตนาปกปิดทรัพย์สินก็ไม่อาจนำเอาเจตนาของคู่สมรสมาใช้กับหลักจิตใจของผู้ถูกร้องได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่อาจที่จะล่วงรู้ได้ เพราะเป็นเรื่องในใจเฉพาะบุคคลจะนำมาบังคับว่าผู้ถูกร้องจงใจปกปิดไม่แสดงรายการไม่ได้

๙. ผู้ร้องมิได้ใช้บรรทัดฐานในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายอย่างเดียวกันกับกรณีของ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ตำแหน่งในขณะนั้น) ตามหลักความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือในกรณีข้างต้นได้วินิจฉัยว่า การจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ นั้น หมายถึง ต้องเป็นการปกปิดเพื่อให้ได้ซึ่งประโยชน์หรือเสียประโยชน์ หากไม่ต้องด้วยกรณีดังกล่าว ไม่ถือว่า จงใจปกปิดตามกฎหมาย เมื่อเทียบเคียง กรณีข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องซึ่งมีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกัน จะต้องวินิจฉัยอย่างเดียวกัน เพราะการบกพร่อง ในการแสดงรายการ มิได้ทำให้ผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ อย่างไร เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริต จากการประกอบธุรกิจตามปกติ ก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

ผู้ถูกร้องไม่เห็นด้วยในปัญหาข้อเท็จจริง ที่ผู้ร้องวินิจฉัยในกรณีเงินฝากและที่ดินของผู้ถูกร้อง และคู่สมรส กล่าวคือ

เงินฝากของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจที่มีธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ มีบริษัทที่จะต้องดูแลหลายบริษัท เพื่อความสะดวกผู้ถูกร้องจะเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชี แต่ไม่ใช่ทุกบัญชี ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ บัญชีเงินฝากทั้ง ๕ บัญชีที่ตรวจพบนั้น ถือว่าเป็นจำนวนไม่มาก เมื่อเทียบกับธุรกิจของผู้ถูกร้อง นอกจากนี้บัญชีแทบจะไม่เคลื่อนไหว แสดงว่า เป็นการเปิดบัญชีเพื่อช่วยเหลือธนาคารในการเพิ่มยอดเงินฝาก มิใช่เปิดบัญชีหมุนเวียนกับธุรกิจโดยตรง ดังนั้น จึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่จิตใจหลักเลียงกฎหมายนี้ แต่อาจเป็นการปลั่งผลอที่สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ และผู้ถูกร้องดำเนินการแก้ไขแล้ว

จากคำวินิจฉัยของผู้ร้องที่นำจำนวนเงินที่แจ้ง และได้แจ้งมาเปรียบเทียบกันแล้ววินิจฉัยว่าเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ไม่ชอบด้วยเหตุผล เพราะการจงใจปกปิดหรือไม่นั้น จะต้องดูข้อเท็จจริงประกอบกับพฤติการณ์อื่นๆ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผล และไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง นอกจากนี้ มีบัญชีกระแสรายวัน ๔ บัญชี ใน ๕ บัญชี ที่ตรวจพบ ซึ่งไม่มียอดเงินเคลื่อนไหวทั้งก่อนและหลังที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ๓ บัญชี อีกทั้งยอดเงินมีจำนวนน้อย คงมีเพียง ๑ บัญชีที่มีการเคลื่อนไหวก็เป็นเชิงธุรกิจเท่านั้น

สำหรับตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเชีย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๓๒๘๐๐๑๔๗ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีจำนวนเงินไม่มาก อีกทั้งผู้ถูกร้องจำไม่ได้ว่า มีตัวสัญญาใช้เงินฉบับดังกล่าว เพราะไม่ได้เป็นผู้เก็บรักษา และอยู่ในระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริงกับบริษัทผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน

กรณีเงินฝากของคู่สมรส การที่ผู้ร้องวินิจฉัยโดยอ้างเหตุความเป็นสามีภรรยาว่า สามีย่อมรับรู้การกระทำของคู่สมรส ย่อมเป็นข้อสันนิษฐานที่ไม่ชอบด้วยหลักการรับฟังพยานหลักฐานของการแสดงเจตนา เพราะความผิดฐานจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ต้องอาศัยเจตนาในการกระทำของผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นเจตนาพิเศษเหนือเจตนาการกระทำธรรมดาด้วย กล่าวคือ ล่วงรู้อย่างเดียวไม่พอ ต้องจงใจหรือปกปิดด้วย เนื่องจากผลที่เป็นการตัดสิทธิการดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นการตัดสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงมี จึงต้องพิจารณาการกระทำของแต่ละบุคคล เพราะไม่มีใครล่วงรู้ถึงเจตนาของแต่ละบุคคลได้ แม้จะเป็นสามีภรรยากันก็ตาม ผู้ถูกร้อง

จึงไม่อาจล่วงรู้ถึงทรัพย์สินของกลุ่มสมรสได้ เป็นเรื่องที่พันวิสัยหากกลุ่มสมรสไม่ประสงค์จะแจ้งให้ทราบ เพราะเป็นบัญชีส่วนตัวของกลุ่มสมรส ซึ่งไม่มีความเคลื่อนไหว ๑๖ บัญชี มีการเคลื่อนไหวอยู่บ้าง ๕ บัญชี และเคลื่อนไหวเล็กน้อย ๑ บัญชี

นอกจากนี้ เงินฝากทั้ง ๒๓ บัญชี ผู้ถูกร้องไม่เคยเห็น และไม่มีส่วนร่วมในการฝาก - ถอนเงินเลย กลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการเอง ดังนั้น การกระทำของกลุ่มสมรสจะนำมาเป็นเหตุให้เกิดผลแก่ ผู้ถูกร้อง เป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผล และไม่เป็นธรรม เช่นเดียวกับตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ซึ่งเป็นของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน คาเธ่ย์ทรัสต์ จำกัด กลุ่มสมรสมิได้นำมาให้ผู้ถูกร้องดู หรือบอกให้รู้ ซึ่งได้ปฏิบัติเช่นเดียวกับวิญญูชนทั่วไป มิใช่เป็นเพียงเหตุสงสัยว่า ผู้ถูกร้องล่วงรู้ จึงต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่ผู้ถูกร้อง

กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง คำวินิจฉัยของผู้ร้องที่ระบุข้อความไม่ตรงกับข้อความที่ผู้ถูกร้องชี้แจง ทำให้แปลความหมายไปในทางลบต่อผู้ถูกร้องได้ว่า ผู้ถูกร้องทราบดีว่า ตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามแสดงรายการ ฯ ก็สามารสดำเนินการได้โดยไม่ยาก ผู้ถูกร้องชี้แจงไปว่า “...จำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว... ทำให้ยื่นขาดไป” เนื่องจากผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ คือ กลุ่มสมรส ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบ และจำไม่ได้ว่า ที่ดินทั้ง ๕ แปลง “มีชื่อของผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์”

ที่ดินทั้ง ๕ แปลง ผู้ถูกร้องได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา การดำเนินการจดทะเบียนซื้อขายที่ดินทั้งหมดผู้ถูกร้องไม่เคยไปดำเนินการด้วยตนเอง แต่มอบให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนโดยตลอด ส่วนแปลงที่ ๕ ผู้ถูกร้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ขายให้แก่บริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๑ ผู้ถูกร้องไม่ต้องแสดงทรัพย์สิน ที่ดิน โฉนดแปลงนี้ เห็นได้ว่า กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องยังมีความบกพร่อง อันนำไปสู่การวินิจฉัยที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้อง แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้ตั้งใจที่จะปกปิดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินทั้ง ๕ แปลง

กรณีที่ดินกลุ่มสมรส การดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินต่างๆ ของครอบครัวของผู้ถูกร้องนั้น กลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิต่างๆ เพราะผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสมีบ้านอยู่ ๒ หลังและมีที่ทำงานหลายแห่ง การเก็บเอกสารของกลุ่มสมรสจึงเก็บไว้หลายแห่ง ผู้ถูกร้องไม่เคยไปตรวจสอบหรือรวบรวมเอกสารดังกล่าว ผู้ถูกร้องแจ้งต่อผู้ร้องได้เฉพาะในส่วนที่ทราบ และที่กลุ่มสมรสแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบเท่านั้น (๑๔ แปลง) ผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยความสัตย์จริง การที่ผู้ร้องไม่เชื่อว่าผู้ถูกร้องจะไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินจำนวนมาก ซึ่งเมื่อพิเคราะห์จากข้อเท็จจริงเรื่องธุรกิจและการเงินของผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสแล้ว เห็นได้ว่า ต่างมีรายได้แยกต่างหากออกจากกันตามกฎหมายที่ดินกลุ่มสมรสสามารถซื้อได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอม ทำให้ผู้ถูกร้องไม่อาจล่วงรู้ได้ เว้นแต่เมื่อมีการขายหรือโอนกรรมสิทธิ์

นอกจากนี้ ที่ดินทั้ง ๒๑ แปลง ผู้ถูกร้องได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และเป็นที่ดินที่ได้มาโดยการทำมาหาได้โดยสุจริต ไม่มีเหตุอันใดที่จะต้องปกปิดหรือไม่แจ้งผู้ร้อง อีกทั้งที่ดินทั้งหมดไม่มีการทำนิติกรรมใดๆ ไม่ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์และทำให้รัฐเสียหาย เช่นเดียวกับที่ผู้ร้องเคยวินิจฉัยไว้ในกรณีเช่นนี้ว่า ไม่เป็นความผิดฐานจงใจหรือปกปิดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕

การที่ผู้ร้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่งด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่าการไม่ยื่นบัญชีของผู้ถูกร้องมิใช่เป็นการจงใจปิดบังข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อเทียบกรณีของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า จงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าวส่วนใหญ่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และไม่มีเอกสารฉบับใดเป็นเท็จ หรือสร้างข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์ เป็นการไม่จงใจ จึงไม่ต้องด้วยหลักแห่งการจงใจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕

ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการและการกรอกข้อความในแบบบัญชี เนื่องจากผู้ร้องมิได้แนะนำวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง อีกทั้งผู้ถูกร้องไม่ประสงค์ที่จะปฏิบัติผิดกฎหมาย เป็นเพียงความบกพร่องในการกรอกแบบบัญชี

เหตุที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการทรัพย์สินในส่วนที่ตกหล่นไปนั้น เนื่องจากผู้ถูกร้องหลงลืมไปบ้าง ไม่ทราบว่า ทรัพย์สินนั้นมีอยู่จริงในขณะยื่นบัญชีบ้าง และคู่สมรสไม่แจ้งให้ทราบบ้าง เห็นได้ว่าผู้ถูกร้องไม่มีเหตุผลอันใดที่จะจงใจไม่ยื่นบัญชี อีกทั้งเจตนารมณ์ของกฎหมายจะต้องเป็นกรณีที่ได้ประโยชน์จากทรัพย์สิน หรือการจงใจนั้นเป็นการปกปิดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์สำหรับตน หรือผู้อื่น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ในขณะที่มีอยู่ ทุจริต นอกราชการบังหลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว ดังนั้น กรณีของผู้ถูกร้องจึงมิได้เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีหรือจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยความสัตย์จริง มิได้บิดเบือน แต่กลายเป็นผลร้ายต่อผู้ถูกร้อง

ศาลรัฐธรรมนูญส่งสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องให้ผู้ร้องทราบและแจ้งให้พลโท สวัสดิ์ และคุณหญิงปริยายื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือต่อศาลรัฐธรรมนูญ

พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปริยา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ และวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๕ ตามลำดับ ชี้แจงกรณีที่ถูกผู้ถูกร้องกล่าวหาว่า มีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ได้ความว่า

๑. พลโท สวัสดิ์ ได้แสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และด้วยวาจาต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ลงลายมือชื่อรับทราบการลาออกแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ถือว่าการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทมีผลตามกฎหมาย แม้ต่อมาปรากฏว่าหลักฐานที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ว่า พลโท สวัสดิ์ ยังเป็นกรรมการบริษัทนั้น เนื่องจากบริษัทไม่ได้ไปจดทะเบียนการลาออกและถอนชื่อพลโท สวัสดิ์ ออกจากทะเบียนต่อกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ กรณีดังกล่าวไม่มีผลทำให้พลโท สวัสดิ์ ขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ เป็นไปตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ดังนั้น การแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด จึงมีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง และการได้รับเลือกให้เป็นการ ป.ป.ช. ของผู้ชี้แจง จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๒. คุณหญิงปรีญา ชี้แจงกรณีที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ภายหลังจากที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยขอถือเอาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ของคุณหญิงปรีญา ในเรื่องที่ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ที่ยื่นต่อศาลไว้แล้ว เป็นคำชี้แจงเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลในเรื่องนี้ ได้ความว่า

เมื่อวุฒิสภามีมติเลือกให้ผู้ชี้แจงดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. คุณหญิงปรีญาเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด บริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และได้เขียนหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสามในวันเดียวกัน โดยนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครรับจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียน ถอนชื่อคุณหญิงปรีญาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ขณะปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. คุณหญิงปรีญาได้ลงลายมือชื่อในฐานะเป็นกรรมการบริษัทในงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนและผู้ทำบัญชีในแบบนำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ในปี ๒๕๕๒ ถือว่ามีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรีญา ชี้แจงว่า เป็นการรับรองงบดุลและบัญชีกำไร

ขาดทุนในรอบปีตามแบบซึ่งได้ลงลายมือชื่อมาหลายปีแล้ว ผู้ทำบัญชีบริษัทจึงได้นำงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๒ มาให้ลงลายมือชื่อเช่นเดิมโดยชี้แจงว่า เป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวกันเพราะเป็นกรรมการบริษัทระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๒ อยู่ในงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งสามารถรับรองงบดุลได้ จึงได้ลงลายมือชื่อไป การลงลายมือชื่อดังกล่าวมิได้ทำให้กลับมาเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด เพราะมีการจดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ แล้ว ทั้งนี้ การลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัทคู่กับคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ในงบดุลปี ๒๕๕๒ มิได้ทำให้ผู้ชี้แจงกลับมาในฐานะเป็นกรรมการของบริษัทอีก เพราะนายทะเบียนจดทะเบียนถอนชื่อคุณหญิงปรียาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ และมีได้มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อตั้งคุณหญิงปรียาเป็นกรรมการบริษัทอีก อีกทั้งมิได้นำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓

ส่วนที่ปรากฏว่า คุณหญิงปรียาลงลายมือชื่อเป็นผู้ทำบัญชีของบริษัทในเอกสารแบบนำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน (แบบ ส.บช. ๓) และในฐานะกรรมการบริษัทในงบดุล งบกำไรขาดทุน และกำไรสะสมของบริษัทในปี ๒๕๕๒ ซึ่งผู้ถูกร้องเห็นว่า คุณหญิงปรียายังคงเป็นกรรมการและเป็นลูกจ้างของบริษัทอยู่หลังวันที่ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรียาได้ชี้แจงว่า การลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัทนั้น มิได้ทำในฐานะเป็นลูกจ้างของบริษัท เพราะคุณหญิงปรียาสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโท ด้านเภสัชศาสตร์ ไม่มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชี ไม่เคยทำบัญชีและไม่สามารถจัดทำบัญชีและรับรองบัญชีของบริษัทได้ อีกทั้งไม่เคยได้รับค่าจ้างและไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัทเป็นการรับรองงบดุล และบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบเท่านั้น และลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าวมาหลายปีแล้ว ก่อนลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท

ส่วนประเด็นว่า คุณหญิงปรียาฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๓ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์กรประกอบของผู้ร้องไม่มีความถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรา ๒๕๓ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๖ ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องไม่มีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายนั้น คุณหญิง ปรีชา เห็นว่า คุณหญิงปรีชาไม่ได้ฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบ มาตรา ๒๕๗ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง เพราะลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทตามที่กล่าวแล้ว

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว วินิจฉัยลงมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ โดยคะแนนเสียง ๑๔ ต่อ ๑ ผู้ทำคำวินิจฉัยได้ออกเสียงเป็น ฝ่ายข้างน้อย จึงทำคำวินิจฉัย ดังต่อไปนี้

ได้พิจารณาแล้ว ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยตามข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องข้อ ๑ ถึงข้อ ๔ ซึ่งเป็น ปัญหาข้อกฎหมายว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒ และมาตรา ๒๕๕ หรือไม่

ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติได้ว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ ยกเลิกไปตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ได้ประกาศใช้บังคับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีบทเฉพาะกาลในมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้สมาชิก วุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕.....”

ปรากฏว่าผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ตามบทเฉพาะกาลดังกล่าว จึงต้องถือว่าผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันด้วย จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ยกเลิกไป

ปรากฏว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องได้สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ ยกเลิกไปเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ ภายหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันแล้ว และกรณี เช่นนี้มีคำวินิจฉัยหลายฉบับของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือว่าผู้ถูกร้องได้เข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันตั้งแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคือตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในกรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๓

พฤศจิกายน ๒๕๔๐ จึงเป็นการยื่นตามกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๕๒ (๑) คือในกรณีที่เป็นกรณียื่นเป็นการเข้ารับตำแหน่งให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ดังนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบบัญชีที่ผู้ถูกร้องยื่นในกำหนดเวลาดังกล่าวได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๓๐๑ (๔) ปัญหาข้อกฎหมายตามคำโต้แย้งของผู้ถูกร้อง ข้อ ๑ ถึงข้อ ๔ อาจพิจารณาเทียบเคียงกับคำวินิจฉัยส่วนตัวของผู้ทำคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๔๔ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔ ในส่วนที่เป็นการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายข้อ ๑ และข้อ ๒ (รายละเอียดโปรดดูคำวินิจฉัยส่วนตัวของนายปรีชา เถลิมาวิชย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๔๔ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔) ซึ่งได้วินิจฉัยไว้ในทำนองเดียวกัน

ส่วนข้อโต้แย้งตามคำชี้แจงของผู้ถูกร้องข้อ ๕ ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า องค์ประกอบของผู้ร้องไม่ครบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๓ คำร้องของผู้ร้อง ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๓ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะกรรมการ ป.ป.ช. สองคน (พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญนั้น เห็นว่าตามคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดไม่ปรากฏว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องจึงมีเพียงว่า

พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา กรรมการ ป.ป.ช. ๒ คนขาดคุณสมบัติ เพราะปฏิบัติการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง จึงต้องพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) มาตรา ๒๖๐ (๕) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสาม ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ (๓) มาตรา ๑๓ (๕) ทำให้พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ขาดคุณสมบัติที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. บุคคลทั้งสองจึงไม่มีอำนาจหน้าที่เข้าร่วมประชุมเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อมีมติเกี่ยวกับกรณีของผู้ถูกร้อง มติของที่ประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๕๐ /๒๕๔๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยปัญหาในเรื่องเดียวกันนี้ประธานวุฒิสภาได้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยโดยศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ จึงรับไว้วินิจฉัย แต่ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่าปัญหาดังกล่าวไม่ใช่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ แต่เป็นเรื่องที่กล่าวหาว่ากรรมการ ป.ป.ช.

กระทำการจงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายซึ่งเป็นเรื่องของการกระทำของกรรมการ ป.ป.ช. ที่วุฒิสภามีอำนาจลงมติให้พ้นจากตำแหน่งได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ อยู่แล้ว จึงไม่รับวินิจฉัยเรื่องที่ประธานวุฒิสภาเสนอมา เรื่องดังกล่าวศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ /๒๕๔๔ วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๔๔ โดยศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า

ปัญหาตามคำร้องของประธานวุฒิสภาอาจส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช.ว่าจะถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้นหรือไม่ หากไม่ถูกต้องการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ ถือได้ว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์การตามรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖

ผู้ถูกร้องที่ ๑ (พลโท สวัสดิ์ ออรุงโรจน์) ได้แสดงเจตนาลาออกจากบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ต่อกรรมการอื่นของบริษัทก่อนได้รับการเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. จากวุฒิสภาแล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงไม่ขาดคุณสมบัติเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามกฎหมาย

ผู้ถูกร้องที่ ๒ (คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ต่อกรรมการอื่นภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว จึงไม่ขาดคุณสมบัติที่จะเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามกฎหมาย

ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

กรณีในคดีนี้ผู้ถูกร้องได้ยกปัญหาดังกล่าวข้างต้นขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเองได้ และเป็นปัญหาในคดีตามข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง ผู้ทำคำวินิจฉัยจึงได้วินิจฉัยดังต่อไปนี้

สำหรับการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของพลโท สวัสดิ์ ออรุงโรจน์ คงต้องถือเป็นที่ยึดตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่ามีได้ขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช.

ส่วนกรณีการขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา คงมีข้อวินิจฉัยดังต่อไปนี้ เห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่กล่าวหาว่ากรรมการ ป.ป.ช. คนหนึ่ง (คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) ไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายเป็นเหตุให้ขาดคุณสมบัติตามกฎหมายที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง บัญญัติข้อความไว้ตรงกันว่า ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยมีผลเกี่ยวโยงไปถึงคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๔๓ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๓ ด้วย

จึงจำเป็นต้องขอกล่าวถึงคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓ และคำวินิจฉัยส่วนคนที่ ๒๐/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓ ของผู้ทำคำวินิจฉัยเสียก่อน กล่าวคือ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว ได้วินิจฉัยว่า

.....สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งไม่ครบสองร้อยคน จึงไม่ครบองค์ประกอบเป็นวุฒิสภา ไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้.... และวินิจฉัยสรุปตอนท้ายว่า

๑. สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งมีจำนวนยังไม่ครบสองร้อยคน ไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ได้

๒.

คำวินิจฉัยดังกล่าว จึงมีผลผูกพันองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นๆ ตามมาตรา ๒๖๖ ด้วย อันเป็นการวินิจฉัยบทบัญญัติ มาตรา ๑๒๑ ที่บัญญัติว่า “วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคน” ว่าสมาชิกวุฒิสภา ๒๐๐ คนเป็นองค์ประกอบของวุฒิสภา หากมีการเลือกตั้งยังไม่ครบ ๒๐๐ คน ก็ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้ (รายละเอียดดูคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓)

ส่วนในคำวินิจฉัยส่วนคนที่ ๒๐/๒๕๕๓ ของผู้ทำคำวินิจฉัยได้วินิจฉัยไว้ดังนี้

..... คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญคดีนี้มีเพียงระบุว่า “จำนวนสองร้อยคน” เป็นองค์ประกอบแห่งวุฒิสภา จึงเป็นการใช้ถ้อยคำ “ประกอบด้วย” ตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในความหมายเดียวกับ “องค์ประกอบแห่งความผิดอาญา” ที่ไม่ต้องให้เหตุผลว่าเหตุใดจึงเป็น “องค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญ” การอ้าง “จำนวนสองร้อยคน” เป็นองค์ประกอบแห่งวุฒิสภาแล้ว วินิจฉัยว่าไม่อาจเรียกประชุมวุฒิสภาได้ เท่ากับถือว่าบทบัญญัติมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติทำนองบทบัญญัติแห่งความผิดอาญาที่ทุกองค์ประกอบเป็นสาระสำคัญ จะขาดองค์ประกอบหนึ่งองค์ประกอบใดไม่ได้ จึงขาดขั้นตอนไม่ได้วิเคราะห์หรือแยกแยะเสียก่อนว่าเป็น “องค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญ” หรือไม่ โดยข้ามไปสู่การวินิจฉัยว่าเมื่อไม่ครบองค์ประกอบแห่งวุฒิสภา จึงถือไม่ได้ว่าเป็นวุฒิสภา

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญคดีนี้ จึงเป็นการเอาลักษณะพิเศษของความเป็นองค์ประกอบแห่งความผิดอาญามาใช้เป็นหลักในการวินิจฉัยว่าเป็นองค์ประกอบแห่งวุฒิสภา ย่อมเป็นการคลาดเคลื่อนจากวิถีทางการใช้กฎหมายและรัฐธรรมนูญตามหลักนิติศาสตร์ที่ถูกต้อง ที่จะสร้างความสับสนรวนเรต่อการใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญต่อไปภายภาคหน้า.....

วินิจฉัยเห็นควรให้ยกคำร้อง (รายละเอียดดูคำวินิจฉัยส่วนตัวของ นายปรีชา เถลิมาณิชย์ ที่ ๒๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓)

ดังนั้น ผู้ทำคำวินิจฉัยจึงมีอิสระที่จะไม่ถูกผูกพันโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ โดยผู้ทำคำวินิจฉัยมีความเห็นว่ากรณีตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติว่า.....คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกแปดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา..... มิได้หมายความว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องมีองค์ประกอบเก้าคนตายตัว ถ้าได้รับแต่งตั้งไม่ถึงเก้าคนแล้วจะไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้ อันเป็นการแสดง ความหมายของคำว่า “ประกอบด้วย” ตามมาตรา ๒๕๗ ว่า มิใช่ “องค์ประกอบ” ตามความหมาย ที่ผู้ทำคำวินิจฉัยกล่าวถึงคือคณะกรรมการ ป.ป.ช. แม้จะได้รับแต่งตั้งไม่ครบเก้าคนก็ถือว่ามิใช่คณะกรรมการ ป.ป.ช.แล้ว และสามารถดำเนินการประชุมปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญได้ ส่วนองค์ประชุมจะมีจำนวนเท่าไรและการลงมติจะใช้คะแนนเสียงอย่างไร เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ดังที่บัญญัติ ไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๒ ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ปัญหาต่อไปจึงมีว่า การที่คุณหญิงปรีชา เกษมสันต์ ณ อยุธยา กรรมการ ป.ป.ช. คนหนึ่ง ได้ลงมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยคุณหญิงปรีชาเข้าร่วมประชุมลงมติดังกล่าว ซึ่งผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า คุณหญิงปรีชา มิได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแห่งหนึ่งทำให้ขาดคุณสมบัติที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาแต่ต้น คุณหญิงปรีชาย่อมไม่มีสิทธิหรืออำนาจเข้าร่วมประชุมหรือกระทำการใดในฐานะเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ที่คุณหญิงปรีชาได้เข้าร่วมลงมติในการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีของผู้ถูกร้องดังกล่าว ข้างต้นเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ จึงเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นปัญหาเกี่ยวกับการกระทำของกรรมการ ป.ป.ช. มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ

เห็นว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ และมาตราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มิได้บัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงมติว่าบุคคลตามมาตรา ๒๕๑ จงใจไม่ยื่นบัญชี หรือจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ คณะกรรมการ ป.ป.ช. คงมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบตามมาตรา ๒๕๓ วรรคสาม และมาตรา ๓๐๑ (๔) เมื่อตรวจพบว่ามี การกระทำความผิดดังกล่าวก็มีหน้าที่เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง

ในการปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบตามอำนาจหน้าที่ในรัฐธรรมนูญดังกล่าว ในกรณียื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องที่ได้ยื่นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ อันเป็นการยื่นก่อนประกาศใช้บังคับระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ การตรวจสอบบัญชีของผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องดำเนินการตามระเบียบดังกล่าว

แต่ปรากฏว่าระหว่างการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบพบว่า มีทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสอีกหลายรายการ ผู้ถูกร้องยังไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชี จึงแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจง และในที่สุดคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ลงมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓

ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ประชุมเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แล้วลงมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ด้วยคะแนนเสียง ๘ เสียง ขาดนายประสิทธิ์ ดำรงชัย ไม่ได้เข้าร่วมประชุมโดยคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา เข้าร่วมประชุมและลงมติด้วย มติดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจเสนอมติดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ตามมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง

เห็นว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ในหมวด ๒ ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

มาตรา ๒๐ บัญญัติว่า การประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุมแต่องค์ประชุมในการพิจารณาและวินิจฉัยหรือให้ความเห็นชอบต้องประกอบด้วยกรรมการไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด

มาตรา ๒๓ บัญญัติว่า การลงมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่การลงมติในการวินิจฉัยหรือให้ความเห็นชอบตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ประธานในที่ประชุมและกรรมการต้องลงคะแนนเสียงเพื่อมีมติ โดยมติของที่ประชุมต้องไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ได้วินิจฉัยไว้ในตอนต้นแล้วว่า คำว่า “ประกอบด้วย” ตามมาตรา ๒๕๗ มิได้มีความหมายถึง “องค์ประกอบอันเป็นสาระสำคัญ” ดังนั้น แม้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการอื่นมีจำนวนไม่ถึง ๕ คน ก็ถือได้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. จำนวนเท่าที่มีอยู่เป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญได้ ส่วนองค์ประชุมและมติของที่ประชุมจะเป็นอย่างไรก็ต้องถือตามมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น

ดังนั้น แม้จะถือว่า คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่ได้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เพราะขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีอยู่เพียง ๘ คน ก็ถือได้ว่าเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๒๕๗ สามารถดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้ จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงว่าคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้มีการกระทำที่ไม่ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการในบริษัทมีชื่อแห่งหนึ่งและกระทำการเป็นลูกจ้างและกรรมการของอีกบริษัทหนึ่งอันจะทำให้ขาดคุณสมบัติเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือไม่ สาระสำคัญจึงอยู่ที่ว่าการประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีองค์ประชุมครบตามมาตรา ๒๐ ดังกล่าวข้างต้นหรือไม่ เห็นว่าถ้าถือว่าคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่ได้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. และไม่มีสิทธิเข้าประชุม คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งประกอบด้วยประธานและกรรมการอื่นจึงมีจำนวน ๘ คน องค์ประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด ๕ คน ก็ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า ๕ คน แต่ข้อเท็จจริงได้ความว่า กรรมการที่มาประชุมเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ โดยไม่นับรวมคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีจำนวนทั้งหมด ๗ คน (นายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. คนหนึ่งไม่ได้เข้าประชุม) จึงครบองค์ประชุมตามมาตรา ๒๐ แม้จะถือว่าเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าต้องประกอบด้วยกรรมการไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด กรรมการจำนวน ๗ คนที่มาประชุมก็เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดคือ ๖ คน ดังนั้น จึงถือว่าองค์ประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในวันดังกล่าวที่ประชุมเกี่ยวกับเรื่องของผู้ถูกร้องเป็นการชอบด้วยกฎหมาย

ดังได้วินิจฉัยมาแล้วว่า มาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๓๐๑ (๔) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๓๒ มิได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงมติ เกี่ยวกับเรื่องของผู้ถูกร้องแต่ประการใด ดังนั้น แม้จะถือว่าคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่ได้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. และไม่มีสิทธิออกเสียง ในการประชุม ถ้าถือว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เข้าประชุมมีจำนวน ๗ คน คะแนนเสียงในวันดังกล่าว ที่ออกเสียง ๗ เสียง อันถือว่าเป็นมติที่ได้ลงคะแนนเสียงให้เสนอเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา วินิจฉัยเป็นเอกฉันท์ตามมาตรา ๒๓ ดังกล่าวข้างต้น

ดังนั้น องค์ประชุมและการออกเสียงลงคะแนนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ให้เสนอเรื่องของผู้ถูกร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ตามมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องตามปัญหาข้อ ๕ จึงฟังไม่ขึ้น

ส่วนข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้อง ข้อ ๖ ถึงข้อ ๗ บางส่วน ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า ไม่ใช่สาระสำคัญ ที่จะทำให้ผลของการวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป จึงเห็นสมควรไม่วินิจฉัย แต่จะได้วินิจฉัยข้อโต้แย้งในส่วนนี้ บางส่วนที่เห็นว่าเป็นสาระสำคัญรวมกันไปกับการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงที่จะกล่าวต่อไป

เห็นว่าเนื่องจากบทบัญญัติในมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติ การปฏิบัติหน้าที่ในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้ ๓ กรณี คือ

๑. จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ
๒. จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบอันเป็นเท็จ
๓. จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ซึ่งแต่ละกรณีจะมีข้อเท็จจริงที่แตกต่างกัน เช่นกรณีที่ ๑ การจงใจไม่ยื่นก็แสดงว่าผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองมีเจตนาจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้น การจงใจไม่ยื่นก็แสดงให้เห็นเจตนาว่าไม่ต้องการให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบทรัพย์สินของตน หรือมีเจตนาหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบทรัพย์สินตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น กรณีนี้จึงไม่ต้อง วินิจฉัยค้นหาว่ามีมูลเหตุจงใจประการอื่นใดหรือไม่ที่จงใจไม่ยื่น

กรณีที่ ๒ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบอันเป็นเท็จ การปฏิบัติหน้าที่ในกรณีนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีเจตนาจะยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินอันไม่ตรงต่อความเป็นจริง โดยผู้ยื่นมีเจตนาที่จะไม่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบ ทรัพย์สินของตนว่ามีอยู่จริงหรือไม่อย่างไรหรือมีเจตนาหลีกเลี่ยงไม่ให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินที่มีอยู่ ตามความเป็นจริงหรือมีประสิทธิภาพตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับกรณีที่ ๑ โดยมีมูลเหตุ จงใจที่แสดงให้เห็นความจงใจชัดเจนในตัวอยู่แล้ว

กรณีที่ ๓ จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ซึ่งเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติข้อความให้ชัดเจนว่า การจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องมีมูลเหตุจงใจประการใดหรือไม่อย่างไร จึงต้องค้นหาความมุ่งหมายของการใช้บทบัญญัติส่วนนี้ของมาตรา ๒๕๕ ต่อไป

ได้พิจารณาแล้ว บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ปรากฏในรายงานการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. สภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๔ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๐ เฉพาะหมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งเป็นร่างมาตรา ๒๕๔ มีข้อความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใดโดยจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๖ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๕๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ตามร่างมาตรา ๒๕๔ ดังกล่าว มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญอภิปรายเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำของร่างมาตราดังกล่าว ๒ ถึง ๓ คน แล้วประธานได้สรุปว่า คณะกรรมาธิการมีมติรับมาตรา ๒๕๔ โดยเติมถ้อยคำบางถ้อยคำในบรรทัดหนึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเติมถ้อยคำในท้ายวรรคหนึ่งเป็นว่า เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ไม่มีผู้ใดขัดข้อง คณะกรรมาธิการให้ความเห็นชอบมาตรา ๒๕๔

ส่วนข้อความที่ว่า ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ไม่มีผู้ใดติดใจขอแปรญัติเป็นอื่น จึงคงใช้ตามร่างเดิม ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่าข้อความในวรรคนี้มีที่มาที่ไปอย่างไร เหตุใดผู้ร่างรัฐธรรมนูญจึงบัญญัติวรรคนี้ไว้ในมาตรา ๒๕๔ ซึ่งปรับปรุงใหม่เป็น มาตรา ๒๕๕ ในภายหลัง และจะนำมาใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างไรจึงจะชอบด้วยหลักนิติรัฐ นิติธรรม ซึ่งต้องวินิจฉัยต่อไป

เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติถึงการแสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้ในหมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ ว่าด้วยการแสดงบัญชีรายการ

ทรัพย์สินและหนี้สิน มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๕ ซึ่งเป็นการกำหนดให้มีมาตรการอย่างหนึ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและตำแหน่งอื่น ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

๑. การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่กำหนด (มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒)

๒. การกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน (มาตรา ๒๕๓)

๓. การกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่เปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อสาธารณชน เฉพาะบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบของผู้เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ซึ่งจะมีผลให้สาธารณชนได้ทราบถึงบัญชีและเอกสารประกอบดังกล่าว ที่สามารถนำไปใช้ในการตรวจสอบโดยสาธารณชนได้อีกทางหนึ่ง (มาตรา ๒๕๓ และมาตรา ๒๕๔)

๔. กำหนดมาตรการบังคับให้มีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบให้ถูกต้องครบถ้วน มิฉะนั้นจะเกิดผลบังคับแก่ผู้จงใจฝ่าฝืนไม่ยื่น ผู้จงใจยื่นบัญชีอันมีข้อความอันเป็นเท็จหรือผู้จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบต้องพ้นจากตำแหน่ง และห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง (มาตรา ๒๕๕)

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญในส่วนนี้ จึงมีเจตนารมณ์ที่จะใช้เป็นมาตรการในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยจะมีผลดังต่อไปนี้

๑. เมื่อการเปรียบเทียบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบที่ยื่นเมื่อเข้ารับตำแหน่งกับที่ยื่นเมื่อพ้นจากตำแหน่งหรือตาย ซึ่งอาจมีผลให้เห็นว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่ (มาตรา ๒๕๔)

๒. การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ จะทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ทราบถึงสถานะหรือคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นว่า ขาดคุณสมบัติในการดำรงตำแหน่งหรือไม่หรือมีมูลเหตุจูงใจให้ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบอย่างใดหรือไม่

๓. การเปิดเผยต่อสาธารณชน ทำให้ขยายการตรวจสอบให้กว้างขวางขึ้น

๔. เป็นการป้องปรามไม่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใช้อำนาจในตำแหน่งแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เพราะการตรวจสอบจะพบพฤติการณ์ดังกล่าวได้ง่ายขึ้น

มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ดังต่อไปนี้

๑. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่น (มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒)

๒. บัญชีและเอกสารประกอบที่ต้องยื่น ต้องมีลักษณะสำคัญ ๒ ประการ คือ

(ก) ต้องไม่เป็นข้อความอันเป็นเท็จ หรือ

(ข) ต้องไม่ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๓. รายละเอียด วิธีการ และรายการต่างๆ ในการยื่นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

๔. สภาพบังคับในการฝ่าฝืนจะมีผลให้พ้นจากตำแหน่ง และห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งในกรณีนี้

(ก) จงใจไม่ยื่น

(ข) จงใจยื่นบัญชีและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ปัญหาที่จะนำมาตรา ๒๕๕ ในส่วนนี้มาใช้บังคับตามหลักนิติรัฐ นิติธรรม จึงต้องพิจารณาให้ความแน่ชัดว่า ความบกพร่องในการยื่นนั้นเกิดขึ้นโดยความตั้งใจของผู้ยื่นหรือไม่ และความตั้งใจนั้นก็ต้องเป็นความตั้งใจเพื่อหลีกเลี่ยงมาตรการในการยื่นบัญชีที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นมาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐดังกล่าวข้างต้นด้วย ดังจะเห็นได้ว่า มาตรา ๒๕๕ ก็บัญญัติเน้นที่จะใช้สภาพบังคับต่อเมื่อผู้ยื่นนั้น “จงใจ” เท่านั้น ดังนั้น การใช้บังคับมาตรา ๒๕๕ ที่ชอบด้วยหลักนิติรัฐ นิติธรรม ที่จะให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา ๕ ปี จึงต้องเป็นกรณีที่ผู้ยื่นได้จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยมีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงการตรวจสอบการใช้อำนาจหรือมีเจตนาทำให้มาตรการตรวจสอบมีประสิทธิภาพน้อยลงไป (รายละเอียดโปรดดูคำวินิจฉัยส่วนตัวของนายปรีชา เฉลิมวิชัย ที่ ๒๐/๒๕๕๔ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๔)

ปัญหาต่อไปจึงมีว่า ที่ผู้ถูกร้องได้แสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยมีได้แจ้งรายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรส จำพวกบัญชีเงินฝากหลายบัญชีเป็นเงินรวมกันเป็นเงินประมาณ ๔๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาทเศษ และที่ดินมีโฉนดจำนวน ๓๐ แปลง ของผู้ถูกร้องและ

คู่สมรส จะถือได้หรือไม่ว่าผู้ถูกร้องได้ตั้งใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยมีเจตนาจะหลีกเลี่ยงการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือทำให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองมีประสิทธิภาพลดลง

ตามปัญหาดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาความเห็นและเหตุผลของผู้ร้องแล้วเห็นว่า เป็นความเห็น และเหตุผลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอื่นๆ ที่ยังไม่อาจฟังเป็นยุติได้เด็ดขาดเพราะผู้ถูกร้องมีข้อโต้แย้งอยู่ โดยฝ่าย ผู้ร้องมิได้แสดงข้อเท็จจริงและเหตุผลให้ศาลรัฐธรรมนูญเห็นเลยว่า การที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการ ทรัพย์สินดังกล่าวในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้อง มีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างไร เพียงแต่ ผู้ร้องมีความเห็นดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ร้องอ้างว่าเงินฝากของผู้ถูกร้อง ๘ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้กับที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมแตกต่างกัน เกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ ทั้งมิใช่เป็นเงินจำนวนเล็กน้อยหากแต่เป็นเงินหลักล้านบาท นอกจากนี้ในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมเป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ๔ บัญชี ซึ่งในการ ประกอบธุรกิจตามปกติของนักธุรกิจย่อมจะต้องสั่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันเหล่านี้ อยู่เสมอ ย่อมต้องทราบดีว่าผู้ถูกร้องมีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามที่มืออยู่จริงแล้ว คงจะตรวจไม่พบรายการในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากขึ้น

(๒) เงินของคู่สมรสในบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า บัญชีเงินฝากและจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมมีจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้อย่างเห็นได้ชัดถึง ความแตกต่าง และเป็นเงินหลักร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่า คู่สมรสมีบัญชีเงินฝากไว้ใช้ใน ธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินเป็นส่วนตัวโดยไม่แจ้งให้ทราบนั้น ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไป จะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องจะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของคู่สมรส ของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องกรณีนี้จึงรับฟังไม่ได้

(๓) ที่ดินของผู้ถูกร้อง ๘ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องบ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้ถูกร้อง ทราบดีว่าตนมีที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่น บัญชีก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมได้โดยไม่ยาก ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการ

ที่ดินของตนทั้งๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

(๕) ที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องเห็นว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบเพิ่มมีมากกว่าที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินมากดังที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่อ้างว่า กลุ่มสมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิที่ดินไว้จึงจำไม่ได้ว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินทั้งสิ้นเท่าใดนั้นรับฟังไม่ได้ เพราะผู้ถูกร้องสามารถตรวจสอบเอกสารเพื่อนำมาแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มีอยู่จริงได้ แต่ก็ไม่ดำเนินการ

ในการประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ มีมติเป็นเอกฉันท์ ด้วยคะแนนเสียง ๘ เสียง (นายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้เข้าร่วมประชุม) ว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง การที่ผู้ถูกร้องส่งสำเนาเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชีในภายหลังไม่เป็นผลลบล้างการจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบที่ได้กระทำมาแล้วได้และมีมติให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

เห็นว่าปัญหาในคดีนี้ เป็นเรื่อง queผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตรวจสอบพบในภายหลังว่า ผู้ถูกร้องยังมีทรัพย์สินจำพวกบัญชีเงินฝากหลายบัญชีและที่ดินมีโฉนดหลายแปลงของผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสอีกหลายรายการที่ผู้ถูกร้องมิได้แจ้งในบัญชี ซึ่งต่อมากลกรรมการ ป.ป.ช. (นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม) ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ ถึงผู้ถูกร้องให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน โดยระบุรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไปให้ผู้ถูกร้องทราบด้วย ผู้ถูกร้องได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ชี้แจงข้อเท็จจริงรายการบัญชีทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อ นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม ว่า ทรัพย์สินมีจำนวนมากและต้องรวบรวมในระยะเวลาจำกัด จึงทำให้หลงลืมไปบ้าง นอกจากนั้นทรัพย์สินส่วนใหญ่เป็นของกลุ่มสมรส ซึ่งกลุ่มสมรสไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ จึงทำให้ไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เจ้าพนักงาน ป.ป.ช. ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ถูกร้องคงไม่จงใจที่จะปกปิดรายการทรัพย์สินดังกล่าว ดังปรากฏในบันทึกของ นายพงษ์เอก วิจิตรกุล เจ้าพนักงาน ป.ป.ช. ๘ ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ ข้อเท็จจริงในบันทึกดังกล่าว

นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม ได้บันทึกถึงประธานกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งว่า สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๒ ได้ดำเนินการตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว โดยพิจารณาเห็นว่าผู้ถูกร้องไม่พอใจที่จะปกปิดรายการทรัพย์สินดังกล่าว..... ขอได้นำเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาต่อไป โดยนายก้านรงค์ จันทิก เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สั่งให้จัดเข้าวาระประชุมต่อไป

ปรากฏว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่าผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ตามข้อเท็จจริงดังกล่าวมาข้างต้น แสดงว่ากรณีของผู้ถูกร้อง ในเบื้องต้นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบ ถือว่ามีใช้การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีข้อความอันเป็นเท็จ กรณีของผู้ถูกร้องจึงเป็นเรื่องผู้ถูกร้องมีเจตนาจงใจ ที่จะปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบหรือไม่ตามความเห็นของเจ้าพนักงาน ป.ป.ช. อันเป็นเรื่องมีข้อบกพร่องในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องมากกว่า จึงเป็นเหตุให้มีข้อต้องพิจารณาต่อไปว่า ความบกพร่องในการยื่นนั้นเกิดขึ้นโดยความตั้งใจของผู้ถูกร้องหรือไม่ และความตั้งใจนั้นต้องเป็นความตั้งใจเพื่อหลีกเลี่ยงมาตรการในการยื่นบัญชีที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นมาตรการการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐดังกล่าวด้วย

เห็นว่าข้อเท็จจริงตามความเห็นของผู้ร้องดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามความเห็นของผู้ร้องที่กล่าวถึงข้างต้น มิใช่การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ประการใด

ข้อเท็จจริงตามความเห็นของผู้ร้องในการตรวจสอบทรัพย์สินที่มีได้แจ้งไว้ในบัญชีกลับเป็นเรื่องอื่น ๆ ที่มีได้แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องมีเจตนาจะหลีกเลี่ยงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในฐานะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือมีเจตนาจะทำให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้มีประสิทธิภาพน้อยลงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕

ดังนั้น มติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ จึงมิใช่มติที่แสดงว่าผู้ถูกร้องมีเจตนาจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยผู้ถูกร้องมีเจตนาจะหลีกเลี่ยงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ในด้านข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินมีโฉนดจำนวน ๕ แปลงของผู้ถูกร้องและจำนวน ๒๑ แปลงของคู่สมรสของผู้ถูกร้อง ซึ่งผู้ถูกร้องมิได้แจ้งในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่แจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ความว่า

ที่ดินมีโฉนดจำนวน ๕ แปลงของผู้ถูกร้อง ปรากฏตามรายการจดทะเบียนหลังโฉนดว่าผู้ถูกร้องได้จดทะเบียนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินทั้ง ๕ แปลง ในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยเป็นการออกโฉนดใหม่ให้ผู้ถูกร้องบ้าง จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ตามนิติกรรมสัญญาซื้อขายบ้าง และนิติกรรมแบ่งแยกที่ดินบ้าง แสดงว่าผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวก่อนผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังนั้น ที่ดินมีโฉนดทั้ง ๕ แปลงของผู้ถูกร้องจึงไม่ใช่ทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องได้มาในขณะที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ส่วนที่ดินมีโฉนดจำนวน ๒๑ แปลง ของคู่สมรสผู้ถูกร้อง ตามรายการจดทะเบียนหลังโฉนดที่ดิน ปรากฏว่า คู่สมรสผู้ถูกร้องได้จดทะเบียนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยรับโอนมาด้วยการซื้อขายใน พ.ศ. ๒๕๒๕ จำนวน ๑ โฉนด ใน พ.ศ. ๒๕๓๒ จำนวน ๖ โฉนด ใน พ.ศ. ๒๕๓๓ จำนวน ๕ โฉนด ใน พ.ศ. ๒๕๓๖ จำนวน ๓ โฉนด ใน พ.ศ. ๒๕๔๐ จำนวน ๒ โฉนด จึงเห็นได้ว่าที่ดินทั้ง ๒๑ โฉนด ภริยาผู้ถูกร้องได้จดทะเบียนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ก่อนผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นสมาชิกวุฒิสภาใน พ.ศ. ๒๕๔๐ ทั้งสิ้น ที่ดินทั้ง ๒๑ โฉนดดังกล่าว จึงถือไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องและ/หรือคู่สมรสของผู้ถูกร้องได้กรรมสิทธิ์มาในขณะที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ส่วนเงินในบัญชีของผู้ถูกร้องและคู่สมรสของผู้ถูกร้องจำนวนรวมกัน ๓๒ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงินจำนวน ๓ ฉบับ ก็ไม่ปรากฏว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหลักฐานอันใดมาแสดงว่าผู้ถูกร้องในขณะที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้นำเงินเข้าฝากหรือถอนเงินจากบัญชีของตนหรือคู่สมรสจำนวนมากจนผิดสังเกต โดยเฉพาะบัญชีของผู้ถูกร้องคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ไม่ได้แสดงหลักฐานให้เห็นว่ามีเงินหมุนเวียนแต่ละครั้งเป็นจำนวนมากในขณะที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองแต่ประการใดเงินในบัญชีทั้งหมดจำนวน ๓๒ บัญชี ที่เป็นบัญชีของผู้ถูกร้องบางบัญชีก็มีเงินจำนวนเล็กน้อย เช่น บัญชีละ ๑๐,๐๐๐ บาทเศษบ้าง ๘,๐๐๐ บาทเศษบ้าง สูงสุดประมาณ ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาทเศษ บางบัญชีก็ไม่ปรากฏการหมุนเวียนของเงินในบัญชีเป็นเวลานานนับปี ส่วนบัญชีของคู่สมรสบางบัญชีก็มีจำนวนเงินเล็กน้อยใกล้เคียงกับบัญชีของผู้ถูกร้อง เช่น บางบัญชีก็มีจำนวนเพียง ๑,๐๐๐ บาท บางบัญชีก็มีจำนวนเพียง ๑๐,๐๐๐ บาทเศษ บัญชีที่มีจำนวนสูงมีบัญชีเดียวเป็นเงิน ๑๒๖,๐๐๐,๐๐๐ บาทเศษ แต่เงินในบัญชีทั้งหมดดังกล่าวก็ไม่มีพยานหลักฐานใดที่จะแสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องใช้ตำแหน่งทางการเมืองของผู้ถูกร้องเข้าไปเกี่ยวข้อง

ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงฟังไม่ได้ว่า ทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสที่ไม่ได้แจ้งในบัญชีทรัพย์สิน และหนี้สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรส เป็นทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องได้มาในขณะที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือได้มาโดยใช้อำนาจหน้าที่ทางการเมืองของผู้ถูกร้องแต่ประการใด ดังนั้น ผู้ถูกร้องในฐานะเป็น บุคคลธรรมดาจึงได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๔๘ ซึ่งบัญญัติว่า สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นนี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสเป็นทรัพย์สินที่ได้มาในขณะที่ ผู้ถูกร้องไม่มีตำแหน่งทางการเมืองและไม่ปรากฏข้อพิรุณผิดสังเกตของผู้ถูกร้องในฐานะที่ผู้ถูกร้องใช้อำนาจ ในตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้อง แม้ผู้ถูกร้องจะมีได้แจ้งในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ของตนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงถือได้เพียงเป็นความบกพร่องในการยื่นบัญชีโดยไม่มีเจตนาจงใจ จะปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ซึ่งผู้ถูกร้องก็ได้แก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวแล้ว โดยยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินที่ไม่ได้ยื่นไว้เพิ่มเติม ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องรับผลอันเป็นสภาพบังคับดังบัญญัติไว้ใน มาตราดังกล่าว

วินิจฉัยให้ยกคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง

นายปรีชา เฉลิมวณิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ